

## Rodna Gruda

# Tübingen, slovenski kulturni praznik 2014: Zofka Kveder na stičišču treh kultur

Objavljeno dne/Published on: 02.03.2014

**Zadnji januarski torek, so na slavističnem oddelku Filozofske fakultete v Tübingenu obeležili slovenski kulturni praznik. Na Lektoratu slovenščine so povabili dr. Katjo Mihurko Poniž z Univerze v Novi Gorici, ki je imela predavanje *Frauenbilder in den Werken Zofka Kveders an der Nahtstelle der slowenischen, deutschen und tschechischen Kultur*/Podobe ženskosti v delih Zofke Kveder na stičišču slovenske, nemške in češke kulture. Na otvoritveni slovesnosti je študente, profesorje in druge goste pozdravil predstojnik oddelka Slavisches Seminar prof. dr. Tilman Berger. Predstavil je prof. Katjo Mihurko Poniž, ki odkriva in raziskuje reprezentacije ženskosti in moškosti na področju književnosti in je urednica zbirke *Zbrano delo Zofke Kveder*, v kateri je pred kratkim je izšla tretja knjiga, ki prinaša pripovedno prozo, objavljeno v dnevnem časopisu in revijalnem tisku med letoma 1904-1933.**

V kulturnem programu je študent slovenščine Leonhard Flieger nastopil z dvema kompozicijama za kitaro: najprej je zaigral in zapel svojo lastno skladbo »Verletzlich«, ki ji je sledila slovenska belokranjska ljudska »Igraj kolo, jabolko« v sodobni priredbi. Na violino ga je spremljala študentka Ronja Honbach.

Katja Mihurko Poniž je svoje predavanje zasnovala v treh delih: predstavila je Zofko Kveder in njeno razgibano življenjsko pot, nato formalne in tematske značilnosti njenega dela, v osrednjem delu pa kozmopolitski svet Zofke Kvedrove, v katerem se je osredotočila na njen prispevek k podobi moderne ženske v treh literaturah - slovenski, nemški in češki.

Zofko Kveder je predstavila kot pogumno, samozavestno, inovativno in ustvarjalno umetnico, ki je na prelomu stoletja v času evropske moderne rušila modele tradicionalne vloge ženske v pretežno patriarhalnem svetu. Njena življenjska in umetniška pot jo je vodila iz domače vasi Loški Potok v Ljubljano, Trst, Bern, München, Prago in Zagreb.

V delih Zofke Kvedrove je nacionalna funkcija utrjevanja identitete potisnjena v ozadje, v ospredju pa je prikazovanje problematične eksistencialne in socialne situacije ženske. Pisateljica je v slovensko književnost vpeljala like študentk, umetnic (Pogovor, Jarem, V ateljeju, Trisolze), učiteljic in drugih uslužbenk (Na pošti), prostitutk (Eliza), nenavadnih, ekscentričnih žensk (Eva, Ena iz množice) in žensk, ki iz različnih razlogov izgubijo razum (Mia carissima, V vinogradu, Tinka). Izjemno bogata je njena bibliografija v češkem prostoru. Obsega 183 enot, in čeprav je pisateljica nekatera besedila objavila večkrat, njen češki opus priča tudi o ustvarjalnem odnosu med avtorico in njeno prevajalko Zdenko Haskovo.

Mihurko Poniževa je ugotavljala, da je pisateljčina posebnost v primerjavi z deli pisateljev tematizacija problemov in področij, povezanih z ženskami, ki se jih avtorji komajda dotaknejo ali pa sploh ne. Zelo intenzivno so se s temi vprašanji ukvarjale pisateljice. Tako kot Zofka Kveder so tudi one prikazovale neprimerno vzgojo deklet, njihov odnos do telesa, poskuse vzpostavitve lastnega jaza, željo po izobrazbi, kritizirale so tradicionalne materinske podobe in prikazovale stiske, ki jih lahko povzroča materinstvo in dvojna morala meščanske družbe glede ženske in moške seksualnosti. Predstavila je tudi, da so nemške pisateljice vnesle mnogo manj neprizanesljivega, naturalističnega slikanja ženskega trpljenja in bede. To najpomembnejšo razliko, ki jo je mogoče opaziti med literarnimi deli Zofke Kveder in njenimi sodobnicami iz nemškega sveta, je mogoče razložiti z dejstvom, da je bil naturalizem v času, ko je pisateljica ustvarjala, v nemškem svetu že na obrobju literarnega zanimanja.

V literarnih delih Zofke Kvedrove, v katerih je tematiziran problem ženske identitete, se ženskost pojavlja kot deskripcija stanja. Mnoga dela pisateljic z nemškega govornega področja prav tako prikazujejo dejanski položaj meščank ob koncu 19. stoletja. Tako v delih Zofke Kvedrove kot pri pisateljicah z nemškega govornega prostora prevladujejo ženski liki, ki so prikazani kot 'objekti', ki se svojega položaja največkrat zavedajo, a se mu ne znajo iztrgati. Med nemškimi pisateljicami je Mihurko Poniževa opozorila na tak tip junakinje v romanu *Iz dobre družine* (Aus Guter Familie, 1895), avtorice Gabriele Reuter, in v romanu *Hiša*, avtorice Lou Andreas-Salomé, med deli Zofke Kvedrove pa v romanu *Njeno življenje* (*Ihr Leben*, nemški prevod je v l. 2013 izšel v zbirki Slowenische Bibliothek pri založbi Drava, prevajalka Daniela Kocmut) in črticah iz zbirke *Misterij žene*.

Čeprav prevladujejo besedila, v katerih ženske ne uspejo razviti svoje lastne subjektivitete, pa sta tako nemška pisateljica Grete Maisel-Hess v romanu *Zgodba mlade ženske Fanny Roth* (*Jung-Frauengeschichte Fanny Roth*, 1901) kot Zofka Kvedrova v romanu *Hanka* ustvarili literarna lika, ki na koncu ne resignirata, ne umreta in ne zblaznita, ampak odkrijeta lastni jaz v ustvarjalnosti.

Poslušalci so bili presenečeni nad bogato časnikarsko dejavnostjo Zofke Kvedrove. Pri enaindvajsetih letih je v Trstu prevzela urejanje časnika *Edinost*. Deset let (1904 – 1914) je urejala revijo *Domači prijatelj*, ki je izhajala v [Pragi](#). Tu so objavljali tudi [Ivan Cankar](#), [Vida Jeraj](#), [Anton Aškerc](#), [Ethin Kristan](#). Literarno-reklamno revijo *Domači prijatelj* je izdajal lastnik tovarne žitne kave in drugih prehrabnih izdelkov [František Vydra](#). Časopisa ni bilo mogoče kupiti niti se nanj naročiti, brezplačno so ga dobili samo naročniki Vydrove žitne kave. Revijo je Kvedrova urejala vsa leta izhajanja. Leta 1906 je pričela urejati tudi hrvaško različico, ki so jo poimenovali *Sijelo*. V Zagrebu se je zaposlila v uredništvu dnevnika [Agramer Tagblatt](#) in urejala žensko prilogo *Frauenzeitung*, zanjo je napisala mnogo člankov in [črtic](#). Od leta 1917 do 1920 je izdajala mesečnik [Ženski svet](#), ki ga je 1918. preimenovala v *Jugoslovansko ženo*. Leta 1921 je izdala in uredila *Almanah jugoslovanskih žena*.

V živahni razpravi je prof. Wutsdorff presenečeno ugotavljala, da tip novodobne ženske s poudarjeno individualnostjo na prelomu prejšnjega stoletja, ki mu je sledila Zofka Kvedrova, Mihurko Poniževa imenuje sodobni »flaneur« – izraz, ki je bil večini primerov vezan na moški subjekt, a ga je Mihurko Poniževa zelo nazorno povezala z novim tipom ženske, ki deluje kot moderna ikona, ima poudarjeno močno osebnost, vozi kolo, kadi, nosi hlače in skuša sama krojiti svojo usodo. Prof. Raeckeja je zanimala tudi recepcija oziroma struktura bralcev Zofkine literature. Predvsem so bile bralke, ki so bile tako socialno angažirane borke za ženske pravice, in tudi tiste, ki so se s predpisano tradicionalno vlogo spolov identificirale in ideji emancipacije niso bile naklonjene. Poslušalce so prevzele predstavitve materinstva v delih Zofke Kvedrove, prav tako jih je podrobneje zanimala stilistična plat njenih literarnih del, zlasti preplet naturalističnega sloga z impresionističnimi in simbolističnimi elementi.

Po predavanju se je razprava o problematiki del slovenske avtorice sproščeno nadaljevala ob kozarčku dobrega slovenskega vina, odlični potici in prigrizkih. Prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku so se udeležili študenti slavistike in profesorji na oddelku ter študenti drugih študijskih smeri kot tudi literarni poznavalci iz Tübingena in okolice. Naslednje dni so na lektoratu slovenščine dobili veliko pohval za zanimiv in prijeten slovenski kulturni večer.

Dogodek je bil medijsko oglaševan na Univerzi v Tübingenu kot tudi prek portala JOE (Junge Europa Experten), prav tako na spletni strani za Slovence po svetu, Twitterju ter Facebooku Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik in na spletni strani slovenskega veleposlaništva v Berlinu. Osrednji plakat s poudarjeno umetniško noto je ustvaril slovenski slikar Nejš Slapar, plakat z logotipom Univerze v Tübingenu pa je oblikoval študent Timm Schroeder na oddelku Slavisches Seminar.

dr. Irma Kern

Foto: Nejš Slapar

